

Man en Macht

h. de bruin

Man en Macht door h. de bruin

ELCKE RYLC-BOEKIES N° 2

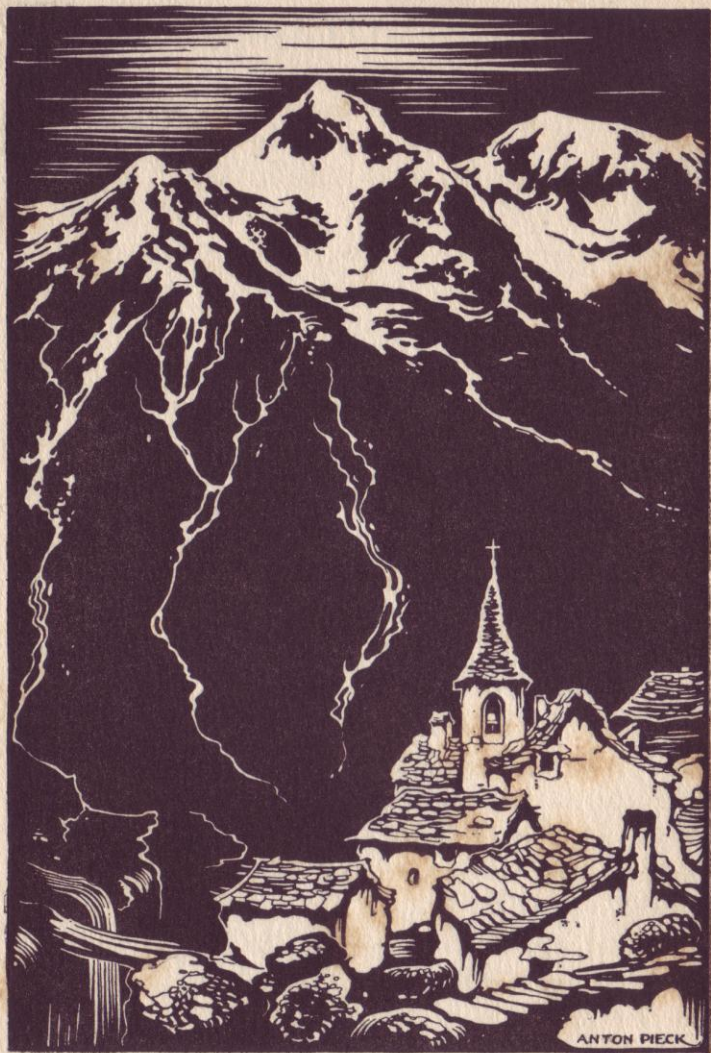
MAN EN MACHT

DOOR H. DE BRUIN

ELCKERLYC-BOEKJES No. 2
UITGAVE BOSCH & KEUNING N.V., BAARN

DRIEHOOG TOT DRIEDUIZEND

Willem Wouter Wezelman werd met ziekte bezocht in de Meimaand van zijn vijfendertigste levensjaar. Wel vaker omstreeks de Lente overviel hem dit: een pijnlijke moeheid van lendenen tot voetzool, een steenzwaar hoofd. Echter, de maag functioneerde; een blijkbare afwijking in het ziektebeeld, want steevast informeerde de controlerende arts onder meer: misselijk? — Neu'e... néé, aarzelde Wezelman daarop altijd te antwoorden. Hij dacht: — Schei uit asjeblijft, of ik krijg dát ook nog. En slikte. Voor de zekerheid nam hij dan anderhalve dag lichte kost.

In die Meimaand dus traden dezelfde verschijnselen op met dezelfde, gewantrouwde en gebenedijde uitzondering. Ofschoon?: met het slikken haperde er iets.

Willem Wouter lag te bed, kouwelijk bij het brandend steken van alle gewrichten die de dekens bedekten.

— Kijk eens in mijn keel, vroeg hij 's ochtends zijn moeder.

— Een tong als spek, zei ze. Verder kan ik het niet goed zien. Hij zette zich overeind en loerde zelf, met een handspiegeltje, het hoofd opgerekt naar het venster.

— Neen maar, een paar behoorlijke kwabben... aan béide kanten, stelde hij vast, en zonk beteuterd weer in het kussen.

Hij schoof later de thermometer onder de oksel en simuleerde een hardnekkige melancholie om een eeuwigheid van tien minuten te verslaan.

Fluisterend: negen-en-dertig?... neen, méer...; hij sloeg tweemaal snel en fiks af, hij zag het buisje dan nog even flitsen als een bezeten peilglas, en stak het, schijnbaar beheerst, in het etui. — Tsjonge, niet mís, en dat is nog maar ochtendtemperatuur. —

Wezelman wenste een ogenblik, dat het avond was om dadelijk te weten, hoe sterk de kurve steeg naar het gevaar... naar *de Angst*. Hij zuchtte en riep om de krant. Binnen een kwartier had hij, diep op 's harten grond, het leven weer een beetje aan de kook.

Toen de dokter kwam, vlak na het rellen van de bel waar hij van schrok, voelde hij zich beledigd.

— Negenendertig zes, zei hij, kreunend, maar beslist. En liet zich onder de toegeknepen ogen en een opgetrokken neus in de muil kijken. — Het is behoorlijk de moeite, vind je niet, dacht hij. (Lèkkere gedachte!).

— Ja... een klein beetje rood, snuffelde de dokter.

Wezelman knikte voor „de paar dagen”, strekte zich onder het dek, klam en wraakgierig. Nu was hij ziek, misschien zelfs er slecht aan toe. Hier lag hij, in een cel hoog boven het gedaver der pleinen; in het kleinste kamertje bij moeder op de woning.

Hij staarde tegen een horde van zinken schoorsteenpijpen en zag de mussen als pluizen opvluchten en vallen langs het raam.

— Mooi weer hè? zei hij hees toen zijn moeder voorbij liep in de gang. Ze keek naar hem om; ze vond vreemde kenmerken aan hem, iets jongs nog, iets opgeblazen over-

rijps tegelijk; zijn haar was droog en verrafeld, kaken en kin donker beveegd.

— Je mocht je wel scheren, bedilde ze. Kàn het?

— Laat maar, zei hij. Misschien morgen wel. Hij soesde half.

Ze trok de deur toe, en bemerkte even daarna dat Willem, met de kruin bijna tegen de muur, sliep.

Tijdens de schemering op die eerste dag verviel Wezelman tot een mistroostigheid, die hij niet wilde laten bedaren omdat ze zo knus was. Hij wilde het licht niet aan hebben en streed tegen de sluimer om niet prijsgegeven te zijn aan een droom zonder strekking.

De pijn boorde in zijn nauwe keel; hij bedacht langzaam en nauwkeurig een aantal komplikaties en berekende de fazen waarlangs zijn moed moest stijgen om onwrikbaar te worden.

— Nietwaar? als het zowat dicht zit, als het tè erg wordt, prikken ze er in. Nu, dat is een kwestie van enkele sekonden.

Hij richtte zich op en luisterde, keek naar een avondwolk en geloofde weer aan de goedheid die alle onheil verteert. Toen vond hij meteen de draad van het sprookje: „Als ik weer beter ben...”

Zijn moeder kwam, het licht bliksemde plotseling om haar heen. — Gaat het nogal? vroeg ze.

— Ik zal straks de temperatuur nog eens opnemen, zei Willem, gelaten en wijs.

— Kóm toch; ik weet vrij wat beters. Ik zal de radio bij je neerzetten.

— Hoe is het mogelijk, dacht Willem met schaamte, dat een mens in één dag zo aftakelt.

Hij sloeg de ogen neer en staarde over de bolle borst van zijn pyama-jasje: — *Uniform*, murmureerde hij..... het legioen van sluik haar en zachte handjes.

Maar later op de avond gevoelde hij zich toch weer koninklijk, alsof hij aanlag aan de dis van alle geneugten. Hij sprak weinig, de stramheid begon te smelten als een slak.

— Zieke mensen zijn hevige plannenmakers, geloof je niet, moeder? zei Willem plotseling tussen twee teugen hete kwast. Hij roerde:ja, van die half-zieke dan zoals ik.

— Zo? Ze keek hem aan als een pleegzuster, wanneer zij een symptoom herkent. En Wezelman verzekerde nog eens: — Absoluut hoor; alles wat je tot nogtoe verzuimd hebt, zou je willen inhalen.

— Maak het een beetje... hoe lang lig je hier al?

— O, maar een dag is voldoende om álles door te maken. Vergeet niet... als je dadelijk met 39,6 begint...

— Hier, probeer eens, zei ze, en stak hem de thermometer toe. Na een goed kwartier kwam ze terug en vond Willem Wouter als een man die zijn roes uitslaapt in de gulle zon. Met de thermometer in de mondhoek: 38,7.

Een weinig nederliggens, twee etmalen; dan, na de kleine

verheffing van het bloed, ebt het leven terug achter de brandingslijn:

— Ik lijk Prikkebeen wel, spotte Willem, toen hij weer over de vloer kwam.

Hij werd verzorgd ook buiten de gezette maaltijden en liet het zich welgevallen met een schuwe blik over de boompjes buiten, waar het licht flikkerde in de wind.

Nantina en Jet liepen toevallig dezelfde dag op en vroegen benieuwd: — Zooo? Wat is er met jou?

Ze lieten de kinderen aan het handje even tussen ooms pantoffels staan.

Hij dacht: wat ben ik toch voor een vreemd dier? — later wandelde hij met een dunne sigaret tussen de lippen naar de achterkamer en glimlachte tegen de drie vrouwen tegelijk.

— Is niet zo mal hè? 'n beetje bij moeder thuis, zei Jet. Jij hebt altijd wel geweten wat je deed.

— Dat dacht je maar. Noodlot, kind.

Moeder, kwasi-streng: — Zèg, niet van die onzin.

Nantina, het hoofd in de nek, debiteerde op haar beurt: — Je wordt zoetjesaan een ouwe vent, Willem. Het is aan je te zien. Maar... je bent natuurlijk ook nog een beetje ziek.

— Reculer pour mieux sauter, refereerde Willem: hij stichtte een vlam achter de holte van zijn hand en stak er grif de sigaret in.

— Wat zei je ook al? vroeg Jet, toekijkend.

— Snode plannen, zei Wezelman en snoof. — Maar,

jullie zullen het wel zien als het zover is. Anders worden jullie maar zenuwachtig.

Uit plotseling plezier gaf hij de twee kleintjes elk een dubbeltje; bij wijze van afleiding nam hij hen waar met zachte knipogen. Toen de kinderen het „duppie” glunder ophieven, riepen de moeders tegelijk: Verbazend, kind, zó-maar?

— Wat een wonderbeest ben ik toch hè, dacht Willem weer. Hij voelde zich verlegen, onooglijk, een vent met een drassig hart. Hij ging aan tafel zitten achter de aspot en doofde wreed zijn sigaret:

— Straal-vervelend eigenlijk dat rondhangen thuis, zei hij gewichtig, alsof hij voorstelde, dat ze het daar nu eens over zouden hebben. Maar de vrouwen bestaarden elkaars bloesjes en opperden langzaam haar uitzichten voor het seizoen.

Willem Wezelman liet zich ophouden door dit gebabbel, hij werd bijna week als hij zich voorstelde wat voor een opschudding hij met „vijftig-pop-of-zo” teweeg zou brengen. Alleen: hij verstijfde zich om sterk te worden voor zijn éigen plan.

— Eerst dít, eerst dít! hield hij vol bij zichzelf. En daarna?: — zal het ons allemaal óók nog goed gaan, zoals tot nu toe.

Hij luisterde ineens niet meer toen hij van het tekstplaatje dat de kinderen op grootmoe's kastdeur hadden geprikt, wéér, en wéér, begon af te lezen: *De Heer heeft mij geholpen*. Wezelman herhaalde het met een wonderlijk

dubbelzinnig genot, wetend, dat hij verstokt was in de hunker naar een zegen zonder verlet;... waarop niemand recht kon laten gelden.

Kort na deze dagen, Wezelman, diep gebogen over de krant, zuchtte: — Wat een wereld. — Hij sloeg de bladen uiteen en weer toe, hij schudde het hoofd: — Werkelijk om de angst te krijgen. En je raakt hier zo duvels in de knel, zie je. Je waagt je niet meer, niet meer vér...

— Wat mopper je toch weer, berispte moeder. Ik heb al vaker gezegd: doe dat blad aan kant; alle dagen hetzelfde, vandaag een vleugje verwachting en morgen zinkt het weer in...

— Precies. Doodmoe word je daarvan hè? En toch kan je er niet afblijven. *W é t e n*, voorbereid zijn!

Moeder, wrevelig, tegelijk een beetje medelijdend: — Wat gaat het jou eigenlijk allmaal aan?...

— Alles, álles, haastte zich Willem te antwoorden. We leven hier vrijwel op een kluut, lijkt het... maar, als het komt opzetten, tsjonge... dan voel je je toch niet zo fris. Nu is het in Oostenrijk weer aan de gang...

— Oooo; Oostenrijk?...

— Niet zo leuk evengoed, vond Willem, beteuterd. Dat kan best hevig keet worden daar in Midden-Europa. En dat past me niet zo bijster... neen. — Hij glimlachte, toen hij merkte, dat hij nu, eindelijk, moeders verwondering goed gewekt had. Hij kwam bijna in fleur toen hij haar hoorde vragen: — Hoe dát zo in vredesnaam?

— Jaa? daar hoort u misschien vreemd van op...
— Bedoel je... mobilisatie? vroeg ze weifelend.
— Nou, betrèkkelijk, zei Wezelman. Maar neen, ik dacht aan wat anders. — Hij verviel in vriendelijk gestamel:
— Een plan had ik... laatst opgekomen... weet u niet?... we hadden het er nog over..., misschien herinnert u het zich niet... maar het is dít: ik wou op reis eens een keer... nú, begrijpt u?... dat moet gauw... dat is anders verkeken... dat komt niet wéér... dat voel ik... dat...
Mevrouw Wezelman stutte haar hoofd; Willem kreeg vermoeden, dat ze kalm haar krachten verzamelde om zich tegen hem teweer te stellen. Hij liet haar geen tijd, hij verdedigde reeds: — U weet even goed als ik waar het naar toe gaat. Chaos! Wie nog profiteren wil, moet zich bijpakken. Ik kan het nu nog dóen... móeder, het is nog tijd, misschien, — spannende adempauze, waarop Willem Wouter Wezelman met beslistheid zei: — Ik wil naar Zwitserland... dát, dát wil ik dan tenminste nog gezien hebben.
Na deze pertinente wilsbeschikking onttrok hij zich; in tevredenheid met het visioen van dat beloofde land, dat hem nu, ineens, verschenen was. Zou hij het niet waarlijk met eigen ogen zien... dan zou een méns het hem niet belet hebben. Tegen 's werelds beloop had hij tenslotte geen macht, dáár zou hij zich bij moeten neerleggen.

Wezelman werd van week tot week verzotter op zijn voornemens. Hij won steelsgewijze inlichtingen in bij col-

lega's en griste prospectussen van de toonbanken der reisbureaux.

De zusters lieten hem, uiterlijk ongeïnteresseerd, met rust; ze soebatten een beetje als de tijdsomstandigheden ter sprake kwamen, ze zwierden in haar zomerjurken als ze de trap afliepen. Eén zwager liet zich geregeld op de hoogte houden, kwam altijd alleen en zat geduldig met Willem in de programma's te neuzen. Tien, twaalf jaar geleden misschien, had hij een paar trips gemaakt als pursersklerk, hij bezat de argeloze bescheidenheid daar nooit over te snoeven. Willem vond hem absoluut fideel. En de andere zwager zei een keer tegen z'n schoonmoeder: — Moet je stil laten begaan hoor, dat is een leeftijdsverschijnsel. Bovendien — hij heeft nóg gelijk... als je dood bent, is het áf. Ik ging méé als ik ú was... of niet?
— Och-kom-toch, zei ze luchtig; ik ben zulke dingen niet gewend. Vader en ik zijn nooit verder geweest dan de familie... dat was ons altijd goed.

En midden Juli ongeveer vroeg Willem zelf: — Wat spreken we nu af, moedertje? Volgende week is het vakantie.

— Nou? begon ze: wat dóe je dan?

— Wel, ik heb alles voor elkaar hè, paspoort, spoorbiljetten, route... dus 'e..., legde Willem uit.

Hij streek moeder geld toe uit zijn portefeuille en smeekte haar bijna om het te verdoen met wat ze het allerplezierigst zou vinden. Hij kuste haar, zeggende: — Wat ben ik nu toch eens blij.

Daarna zaten ze meer dan een uur met tientallen brochures, prenten, foto's en kaarten over tafel; in de pure stilte; zonder dat schriele gejeuzel van de radio.

Een dag of vier, vijf vóór de reis begaf zich de spanning in Willem Wezelman. Hij leefde traag, hij liep voorzichtig langs de trappen en door de kamers. Hij verveelde zich, verveling was nu zijn program. Daarom irriteerde hem niemendal, een en al goedheid was hij onder het praten, een en al tevredenheid, terwijl hij uitkeek over de lange straat.

Niets vatte hij meer aan, hij gaapte langs de krant en legde haar neer.

Alleen, een halve avond bracht hij nog zoek op zolder, om drie gelijke W's tussen de clips van zijn koffer te schilderen. Het karwei gelukte volkomen; drie avonden achtereen beproefde hij de verf op haar weerstand; in dié ogenblikken was hij bijna nerveus, vervolgens: devoot. Dewijl *alle* bestendigheid, voor de kleinen en ootmoedigen, wijst naar de bestendiging van het Geluk.

* * *

De toerist W. W. W. werd een uur voor middernacht binnengeloodst in een hotelkamer te Bazel. Hij stond enkele ogenblikken besluiteloos tussen de hoge sneeuw der beide bedden, en koos tenslotte dat heldere-praalgraf-onder-het-raam, om er te rusten.

Toen hij vlug een paar dingen uit zijn koffer op de was-

tafel had gezet, overviel hem ineens de lust om te lopen. Wezelman voelde zich fris, maar stram, dik. Zonder aarzeling verder trippelde hij haastig de trap af, hunkerde als een dorstig dier naar de wijk van de waterkant. Hij vertrouwde op zijn instinct; inderdaad: binnen de tien minuten straalden zijn ogen over de witte, wilde Rijnkolken.

Daarna drentelde hij, nietig en bijna griezelend, even op het terras achter de Munsterkerk; het maanlicht wademde in de ravijnen, boven zijn hoofd hing bazalt aan zijden draden. Willem verliet de plek als vluchtende; en later werden zijn wimpers zwaar van het zoete avondlicht in de straten.

Het kamermeisje reikte hem de sleutel toen hij de gang op kwam. Ze lachte en wenste hem fluisterend goede nacht. Wezelman merkte plotseling hoe stil het huis was, hij sloop zijn kamer binnen als een dief. Hij was terstond vergeten, hoedanig precies het meisje was achter de deur, maar het hart, dobberend in zijn borst, hield hem lange tijd uit de slaap.

.....Lichte droom daarna: het luchtig dekbed is een valscherm, bol boven de adem. De wind valt over de begroeide rotsen langs het venster van de trein... als groene cherubijnen wiegen bomen hun vleugels om een huis. Er is een vallei met populierenstoeten trapsgewijs naar het vlietend water toe, het landschap grijs, de horizon met glaspegels gekarteld.....

Toen Wezelman 's morgens de ogen opende, zag hij door

een spleet het eerst de rosse zon op een nok. „Vreemd. Waar waren de vier antenedraden en de schoorsteenpijpen?” Hij richtte zich met een ruk op, hij wist meteen dat hij nu van stap tot stap zelf besluit moest nemen. Dus: opstaan, iets uitpakken, alles weer inpakken, niet vergeten... over een uur ongeveer moest hij hier weg zijn. Wat? Iemand moest hem bijstaan. Waar was een bel? Waar? Neen... hij sluimerde nog even weg, hij dacht: láát me nu zo... twee landsgrenzen liggen tussen deze stille witte kamer en mijn stêe ginds tegen het gele behang... Het is genoeg. Ze kunnen me weeromhalen, als het nodig mocht zijn.

Maar om halfzeven stond hij goedsmoeds in de hall van het station klaar met zijn biljet voor het traject Bazel-Luzern.

In Luzern vond Willem zijn tehuis. Een dame van middelbare leeftijd, de „verwitwete Besitzerin des Hotels”, ontving hem op een overloop met hangplantjes en bloemtrossen boven de schacht van een binnenplaats. Ze gaf hem postpapier en een reepje postzegels; en de kleine opkamer met de familieportretten. — Gefällt es Ihnen? vroeg ze.

— Sehr, zei Wezelman. De vrouw trok zich bescheiden terug, Willem, rondziende, meende dat ze hem misschien tóch onderschat had.

Vervolgens schreef hij een brief aan: Lieve Moeder, — „Nu zit ik al helemaal hier zo u ziet. Had een uitstekende

reis. Was vannacht in Bazel. Het vorige vertel ik wel, want natuurlijk wil ik mijn tijd zoveel mogelijk besteden aan kijken. Prachtig is hier alles. Ik heb zojuist even het meer gezien. Flessengroen water, eendjes met rooie poten. De Pilatus ligt hier vlak tegenover. Ik denk dat het goed weer blijft. Vanmorgen voorbij Olten — heel lange tunnel — heb ik in de verte de sneeuwwalpen gezien. Ontroerend. Ik zal wel ansichten sturen, een paar zijn er al onderweg. Ik heb hier een kamertje voor een dag of vier of zoiets. Heel eenvoudig, met een gewoon wastafeltje, en een grote linnenkast waar ik mijn kleren in ophangen kan. Ik schrijf alles maar in de haast om u een indruk te geven. Het meeste komt nog moet u denken. Zo dadelijk ga ik de stad eens in. Morgenavond meer. O ja, ik ben vanmogen langs een klein meer gekomen, dat leek wel Italiaans. Bazel is imposant, grote reuzengebouwen, maar de mensen zijn overal toch wel zowat gelijk! Nu, hartelijke groeten, ook aan N. en J. enz.”

Het slanke kellnerinnetje nam hem de brief uit handen toen hij ermee door de eetzaal liep te dwalen. — Besorg ich schon, zong ze. Ze vroeg: Sind wohl ganz allein, ja? — Jawohl, zei Wezelman, Holländer... Hij was naast haar en op het punt te zeggen, dat ze het met het eten maar wat moest maken: niet van die smurrie. Toen ze hem de menu-kaart toeschoof bezweek hij echter tot volslagen verstomming. Hij knikte op haar vraag, of hij wijn beliefde bij het diner en nam genoeg met een Viertel... aber léicht... denn, denn...” Haar zwarte kopje stelde hem

gerust met een korte glimlach, waarbij Willem vreesde, dat hij nu mogelijk voor de tweede maal onderschat werd. Naderhand ontleende hij aan de Amerikanen die er waren het genot van „keep smiling” en: innemen wat wordt voorgezet.

Alleen, hij ontbeerde konversatie. Hij moest zich aan tafel verstrooien met gluren naar twee seniele Yankee's die elkaar zaten op te hitsen met beursnoteringen en binnensmondse grapjes.

De eerste dag sloot hij een beetje vriendschap met Hermann, de portier. Hij gaf hem twee hollandse cigarillos en daarna stonden ze op de drempel van de voordeur schuil voor een mottig regentje.

— Noa, zei Hermann, 's hot 'n bisse runtergeschneit, dos is oaber gut. Mõjn widder schön Wedder.

Wezelman, moeizaam met woorden voor wat hem vervulde, liet herinneringen passeren onder het roken, onder het opstaren naar het zwerk dat langs de Pilatus dreef. Hij dacht aan de witte donderkoppen die hem op de weg naar Tribschen verschrikt hadden, en repeteerde de namen der bergruggen boven het loense water.

Toen het donker was geworden, stond hij te leunen tussen de gebinten van de oude Kapellbrücke, vol vrede en dankbaarheid, luisterend naar de langzame parade der voeten over het plankier. Een vreemde in een vreemd land; neen, toch reeds met enig gevoel van verbondenheid aan wat hij nu kon overzien: de verkeersbrug, de kaden, het plein. Daarachter, de kriskrasse vaarwegen over het meer, waar

hij vanmiddag niet uit wijs had kunnen worden... dat liet hij zo. *Flüelen*, dát was weer een vast punt; voor zijn besef nauwlijks meer dan een aanlegsteiger plus een witte kerk, máár: grond onder de voeten, een wéerstuit tegen de duizeling.

Later de trein, als een opgejaagde slang schuifelend de hollen door, en door de geulen van de natte wei. „Het was véél, en dat in zegge drie vierden van een dag.”

Willem dacht: wat let me of morgen trek ik verderop, misschien wel helemaal tot... tot Rome... of...

Maar hij ging niet, de volgende dag. Het ware te sneu geweest voor „Fräulein”, die hem waarschijnlijk had ingeschreven voor viermaal een Viertel „Rot” en vier nachten kamer 27.

De kamer was toch niet gerieflijk, al meende moeder dat misschien, omdat hij er haar dingen van geschreven had die ze begreep. Maar wat er eigenlijk ontbrak, dat zou hij haar niet kunnen uitleggen. Hij werd het dadelijk gewaar als hij er na het diner even binnenstapte: er hing een dove bedeesdheid waar Wezelman verlegen onder werd.

Hij trok het raam wijd open en zat een ogenblik in de vensterbank te staarogen door de steeg; hij keek bij de mensen op tafel en in het schemerig madelievenparadijs van twee gespreide bedden. „O eenzaamheid!”

Hij sloot het venster luidruchtig, sloeg de gordijnen toe en vlood naar de straat om vertier te zoeken. — Nao, zei Hermann, viel is' hier nich' los aber ich zeig Ihnen schon...

Ze vonden twee cabarets met verlepte guirlanden, de portretten in de vitrine waren vergeeld. — Wie ich soagte... misprees Hermann. Willem hield hem voor moreel, en schonk hem terloops een sigaar.

Toen deed de portier Wezelman uitgeleide naar een bioscoop en nam afscheid zeggende: — Können Sie ruhig hingeh'n... un' schlaffen Sie wohl nachher...

Donderdags, om te beginnen, zou Willem Wouter met de eerste gelegenheid naar Engelberg, maar hij bracht het niet verder dan Stansstad. Dat kwam zo:

Er zat vlak bij de plek waar Wezelman aan wal steeg een man te hengelen. Toen die brave vader de toerist in de gaten kreeg die met zijn neus in de wind stond rond te tolleren, voorspelde hij: — Es gibt Reg'n. Kuck, oben hat 's wohl schon angefang'n.

Op dat ogenblik ontdekte Willem hoe hij zomaar over de brug kon gaan en de weg terugwandelen naar zijn pleisterplaats. Hij voelde zijn lendenen ontstoken van te korte, rusteloze slaap en oordeelde het goed te lopen, tot hij weer lenig was. Hij floot, gaande langs de balustrade; hij volgde de deining en dacht aan de sloten van Holland. De atmosfeer was verzadigd van parelmoerig lichtstof, volzomers pronkten de bossen in de wasem der schaduwten. Tussen de lissen klokte het oliedikke water.

Willem hield zich als een pelgrim der vallei, zijn ogen hieven zich niet naar de bergen, ze zochten de mens die hier en ginds over de paden toog, de gebogen akkerman,

de smid in het huis, de voerman op de disselboom. Hij stond te smakken voor de kleine winkels en glimlachte tegen de zusters die twaalf kinders reden in een bolderwagen.

Omstreeks het schaftuur zat hij in een dorpsherberg bij volk waar de boerebroodhomp op tafel kwam en de brijpot met de lepel erin.

„Juchhei, fideel.” Hij dronk een liter gerstebier en rookte, benen over de schemel.

Toen Wezelman 's middags in het hotel terugkeerde, ordonneerde hij een bad. Het kamermeisje riep „Fräulein” te hulp om het ledikant te verslepen dat voor de kuip stond: ...der Herr... ach, der... der von den drei W'n... — Von den drei Wehen? bewähre... hikte Fräulein... — ...aufm Koffer, Dú! snikte het kamermeisje.

De vrouwen roerden het water en lieten de gast door Hermann ontbieden.

Na tweeën begon de wind te lopen en raakten de wolkjes los om langs bos en bult te varen boven het meer. Willem slenterde de Quai op, voortdurend onder de boompjes door, die boompjes-van-Oranje naar hem dacht; maar appels zag hij niet. Toen hij later „boven” belandde, zaten hem binnen een half uur drie honden achter de vodden, omdat hij blijkbaar in verboden terrein trapte.

Hij hijgde een beetje, maar het genot ervan onderging hij als een waar uitlands avontuur. „Tenslotte moet je ook een keer geváárlijk verdwaald geweest zijn...”

Op de terugtocht werd Wezelman verleid tot het Lido.

Hij koos een gloeiend plekje bij de theetent en liet zich een servies opdienen, dat omtrent de hele tafel in beslag nam. Hij verdeelde zijn aandacht tussen de wespen die op zijn cake aasden en de statuur der zonnebaadsters in het zand.

— Men zou een bad kunnen nemen, als men niet al zo juist 'e... stóm, dat had ik eerder moeten bedenken, peinsde Willem. Hij liet zich dan maar aanschouwelijk onderrichten hoe men zich gedraagt op blote voeten in het grind, onder de douches en rond het dobberbaken voor de wal.

Terwijl hij naar de bonte bergen opkeek, rees het water als een blauwe springvloed mee naar de hemel. Wezelman sloot de ogen, om zich te herinneren hoe schoon het was.

Volgende dag, in Interlaken, druiste de regen om het station toen Willem uit de trein stapte. Dat was nota bene de tweede keer vandaag dat hij wegens zo'n pegelbui in de val zat. 's Morgens in de Gletschertuin te Luzern had hij ook al alle hoekjes en afdakjes moeten opzoeken om op adem te komen van het stortwater; in het Natuurhistorisch Museum had hij gewalkt tot het hem draaide.

Zodra het leek dat de sfeer even optilde — er begonnen blinkend groene wallen te rijzen rondom — sprong Willem over de plassen, verderop, naar de huizenstraat. In het eerste het beste hotel schoot hij binnen.

Er trad een blozend, blond meisje uit de glazen loge, haar

ogen glansden als parels in dons. — 's Kommt viel Wasser auf einmal, was? lachte ze... 's dauert aber bloss 'n Tag... m'r kennen das schon.

Wezelman kreeg een kamer met het venster op de tuin; in het witte licht stond een tafeltje klaar om er bij te zitten schrijven. En dat deed hij toen het eerst, aandachtig en zonder verzet:

„Lieve allemaal. Gisteravond de brief ontvangen, blij dat het jullie goed gaat. Ikzelf ben ook uitstekend op dreef. Ik schuil eigenlijk voor een bui, maar dat is goed om nog eens rustig te overdenken wat ik allemaal al beleefd heb. Laat ik beginnen met het allerlaatste. Gisteravond heb ik zowat de hele tijd aan de kade op een bank gezeten. Er was muziek ergens voor een groot hotel, daar genoot ik gratis van. En verder het gegondel op het water, overal lichtjes aan op de bergen, typisch dat je niet weet waar dan de sterren eigenlijk beginnen soms. Ik praatte met een jonge Zwitser, een boer, maar verstond niet alles.

„Nu, daarvóór ben ik in de omtrek zowat overal geweest. Van de eerste dag af dadelijk erop uit, het meer over van de ene baai in de andere. Dan heb ik zo'n beetje in het voorgebergte gedwaald, bovenop ben ik eigenlijk niet gegaan. Dat is vrij kostbaar, en och, ik laat me ook niet overal heenslepen. Als ik morgen het Oberland inga dan kom ik denklijk nog hoog genoeg...”

Wezelman, het venster uitkijkend, bemerkte plotseling dat hemel en aarde gescheiden waren: hij trok het raam open, uit de wingerd streken twee mezen neer naar het kozijn.

Het meisje kwam hem waarschuwen dat hij binnen een halfuur beneden kon dineren. — Ja, wat zal 'k nu éérst in vredesnaam, sribbelde Willem. Hij wilde gestroopt zijn om zich in wat behaaglijker kleren te steken; eigenlijk moest de brief ook af, in de vensterbank bedelden de vogels om barmhartigheid.....

Hij schreef haastig: „Ik word juist weggeroepen voor het diner. Ik zal de brief maar beëindigen, het voornaamste is dat ik gezond ben en me vermaak. Het is een feit. Het is ook niet gemakkelijk om alles op papier te krijgen, ik vertel het liever allemaal. Het is zoveel en zo overweldigend wat je hier ziet, en alles lokt en lokt. Het weer klaart op, ik ga er straks meteen weer opuit...”

Voor hij genoodzaakt was naar de eetzaal te gaan, dwong Willem zijn gedachten nog een ogenblik tot bedaren, terwijl hij zich uitstrekte op de divan. Door de stilte hoorde hij een helder stemmetje opkomen dat zei: — 'ch-hab' heute meinen freien Abend... (Fräulein! gister, toen ze hem de post gegeven had... hij zag haar weer staan achter de bloemen in de serre, scherp, verstrakt, lief kopje, kin over de hand, uitstarend... „Vervloekt, je moet toch wel een eend zijn om op zoiets boe noch bah te antwoorden. Arm kind. Haar naam weet ik niet eens. Vlak naast je vraagt iemand om een klein beetje aandacht...: neem me nu eens mee, tóe; ik, dooie vrijgezel, had er niemand mee verongelijkt. En wat heb ik nóu?...”).

Wezelman begaf zich naar de corridor, oprecht begerig om met iemand te delen. Hij wist weliswaar niet wát. Een

beetje verdrietigheid? heimwee?... liefde misschien? Hij vond alle deuren gesloten; een luiwagen en een blusapparaat hielden zich op in een schemerhoek naast de liftkast. In de hall zag hij het blonde meisje weerom: ze had nu een soort roodspanen montuur op de neus, het licht sprong in haar mond van elpenbeen. — Gewapend!, dacht Willem. Hij negeerde haar attentie, hij liep meteen ook om de gouden portier heen.

Maar aan tafel liet hij zich zo innemen voor het struise hollandse „nichtigte” dat drie zwarte tantes als drie makke kauwtjes aan de praat hield, dat hij vergat aan de toekomst te denken.

Later, tegen middernacht nog, na de vreemde roes van het Kursaal-Concert en de roulette, stond hij ergens onder de bomen refreintjes te doedelen met het jongvolk dat de kermis-van-vermaak afliep. Het regende nu en dan.

Was het Herakles niet, die Atlas opdroeg om de kastanjes voor hem uit het vuur te halen terwijl hij zolang zijn vrachtje overnam? In de Beatusgrotten was het Willem Wezelman die het gewelf torste dat als een zwangere nachtwolk over zijn wenkbrauwen hing.

Donder en weerlicht!: hij stond stil om adem te scheppen, hij nam de gids op en verwierf het fatalisme dat het amper een uur uithoudt... het was echter toereikend. Achter hem strompelde een jonge, magere Zwitser, aan wie hij niet dorst te vragen „ob er Schulferien habe”, omdat die knaap zo'n diepe stem had. Nadat ze de koppen

weer in het daglicht hadden gestoken, kwam Willem met hem overeen, dat ze samen zouden terugwandelen.

Gewoonlijk spreken vacantiegangers over het weer, maar zij kregen het over het water. En waaróm ook niet! Van boven neer schuimde de Val, in de diepte gleeed een veerboot uit de laatste, dunne bui. Vervolgens asemde de zon over de meerspiegel.

—aber natürlich sind die Zuiderseewerke grossartig, betoogde Willem. Hij beloofde, kaarten te zullen sturen met poldermolens.

* * *

Wanneer je tweemaal in het dorp dezelfde lange jongen tegenkomt, éénmaal in de nauwe kromme waar de huizen elkaar, als mansmensen met de hoed in de ogen, aanstaren, en dan nog een keer bij het slappe hek dat langs de weidjes loopt; bovendien is het Zaterdagavond, er zijn welberaden boodschaploopsters bij de weg, mannen met een schoon boezeroen; daarenboven: de jongen zegt tot tweemaal met dezelfde blinkende goedheid: „Grüss'i"... dat, dat álles, is een weldaad!

Willem Wezelman keek recht omhoog tussen de rots-wanden van Lauterbrunnendal, het avondlicht trilde in zijn tranen, daarvan handklaptten de bergen; toen hij toelisterde hoorde hij de bronnen springen.

Hij dacht een ogenblik terug aan „de rit hierheen, van de voormiddag, tegen de donderende vloed in der wateren, die...; ja, in welke kracht van oergeweld ging men hem optrekken?”

En ziehier! wat een vrede! — Hij had het kunnen weten, dat ergens toch de herbergzaamheid moest wonen als een heerde in haar kooi: er had een vrouw naast hem gezeten, met de handen duldzaam over haar karbies, en in het coupé raam beweerde deze lange jongen tegen haar: a'och, mit d'm Wosser, dos is' joa gôr nit so schlimm wie vor 'n poar Jôr, wo alles, 'ruaf bei de' Zentroal' mit Tonner un' Kroach niederging... — ...ich komm in zehn Jahr wieder für 's erst 'rauf, babbelde de vrouw... 's scheint mir aber kolossal, was?...

Bij die woorden had Willem weifelend tegen haar geglimlacht; hetgeen ze goed moest hebben opgenomen; trouwens, toen was hij al helemaal verzonken in deze overwoekerde schepping van schuim en graniet.

Die eerste avond vertoefde hij bij pozen in de deemsterende hoeken der veranda; neerkijkend in de bloeiende tuindelling onder het huis; opturend nu en dan of een sneeuwflank nog zou doorbreken uit het wolkenfloers.

Hij zat er al vredig te mijmeren in een stoel, toen het vlugge dienstertje hem er in het voorbijgaan op attent maakte, dat de „Jungfrau grad' sichtbar wurde". Het hoofd even uithangend tussen de wingerd door, nam hij notitie van het vooruitzicht: wel, het was bij manier van spreken niet meer dan het teken dat Elia's jongen gewaar werd toen hij naar de zee uitkeek.

Maar Wezelman was zéér voldaan.

En nu tenslotte.....; maar neen, we zijn zover nog niet. Er staan voor Willem Wouter nog vier, vijf dagen op een

rijtje in het verschiet. Ze staan er roerloos en donker als de bergen, achter welker hemelhoge nachtheining hij te slapen ligt onder de beschoten zoldering. Eerst moet het morgenlicht gevlied zijn tussen de sponning van het kleine venster in de dakkapel, dán zal hij ze kunnen zien, die paar luttele dagen...

Hij keek zodra hij uit het bed gesprongen was, hij moest de nek krimpen tussen de schouders om de streek te zoeken waar het bosgroen rul over de rotsen hing; hij hoorde het water reutelen in de diepte.

Hoe wás het uitzicht? Eng; beperkt. Wezelman wrikte het raampje open en stak er zijn hoofd uit, hij wendde het links, dan rechts, hij zag de rails glinsteren langs de berm, hutten en huiskens te grabbel liggen in de grijze sleuf van het dal.

Ach, het is niet goed mogelijk dat iemand van hieruit, vanaf dit dóde standpunt, gezicht verkrijgt op de heerlijkheid van die laatste, korte tijd, gerekend van Zondagsvroege tot op het ogenblik toen Willem in de open wagen steeg om via Bern naar huis te keren; dat was op Vrijdagmorgen:

Hij had zijn koffer op het rek getild, hij stond recht en dapper aan lij, en in de schaduw, gekamd, fris, bruin, met ogen als sterren in haar opgang; en zei: — Auf Wiederseh'n hoffentlich... Etsel... ein andres Jahr... es war so schön... es war so...

Etsel. De klokkenmaker. Hij hield zich een beetje in de zon, juist zoals Willem hem het eerst ontdekt had voor

zijn winkel, gaande her en der langs de schragen met het uitgelegde goed, kaarten en souvenirs.

Als Etsel glimlachte was hij bedaagd, en getroost over alle leed; als hij de wijsjes zong van Oberland, herwon hij het temperament van zijn gezellentijd. Maar altijd weer zonken zijn handen te rust als zilvervissen naar de vijverbôom, — des avonds, terwijl de appelwijn werd opgeschonken onder de lamp.

Om Etsel heen schieten nu de herinneringen toe, om hem en om „Silberhorn”: beide zijn zij wit en rein in het zuivere licht, de Hand des Heren overschaduwte hen zachtjes...

— Tag... Grüss Gott... Etti... — De trein rijdt.

Toen Willem gezeten wás, dacht hij terug aan alles tegelijk, dan sprongsgewijs aan personen, aan dingen, aan de vorm van de rots omtrent Trümmelbach, aan het hondje dat voor zijn voeten liep toen hij daar omhoog staarde, aan de boer die hem achter in het dal schichtig ontweek. Juist, dat was geweest op die eerste Zondagmorgen. Een vrouwtje had hem de weg gewezen naar Mürren, over de vlonder en dan de helling op: „Achtung — Steinfall.”
Zó zou hij het aan moeder moeten vertellen, zó:

— Helemaal achteraan hè, daar zag je dan de gletschers blinken, en daaronder was het grauwe gruis en dan een dorp... Maar ik ging de berg op, klimmen, ongelooflijk steil... ik dacht, ja-máár hoe kom ik aan de andere kant? En weet-u hoe dat nu was? eerst moest je weer helemaal naar beneden, dan klauteren, springen — het is daar ver-

bazend nauw en bar, oernatuur; als daar het water door-
komt, dat dondert met geweld..... ik was van te voren bij
de Trümmelbach, moederziel... (kijk eens wat een straal
water daar uit gutst) en het is of de hele berg beeft hè...
Nou, van Mürren uit zie je dan de grote reuzen: Jungfrau,
Eiger, Mönch... ik merkte dat er kleine wolkjes in het
dal, het ravijn, dreven... ik dacht, misschien zie ik wel een
adelaar... Maar moeder, feitelijk is het onbeschrijfelijk,
zelfs foto's zijn bedriegelijk, je moet het gezien hebben. —
Maandag? — Maandag was het prachtig weer; een bof,
omdat ik toen net de grote tocht heb gemaakt over
Wengen, Wengernalp, Scheidegg... en dan maar, hort-
hort naar beneden Grindelwald in... (Moeder, als je...
als je daar boven bent...)

...als je op het kleine plateau staat, dáár, aan de overzij,
achter de bossen, achter kloof na kloof, heerlijk in de hel-
derblauwe hemel rijzen de bergen..... de sneeuwkorrel
glinstert eender als wanneer bij ons de zon erop schijnt
in de vensterbank... maar dáár, van eeuwigheid ligt ze
er... „Ik kan zo gladvergeten miezerig zijn, en eigenwijs,
en benauwd en, noem maar op: armzalig bekommerd...
Móeder, ik steeg uit mezelf vandaan!, ik zei: getuige de
Eiger en de Mönch en Silberhorn, en de lawine die ik tot
tweemaal toe hoorde knallen, dat God groot is... en hier
ben ik, Willem, — ik heb mij overgegeven.” —

En toen, 's avonds, heb ik Etzel ontmoet in het priëel dat
naast de kleine val van de beek staat; Etzel heeft zijn
vrouw verloren, toen ze al veertig jaar getrouwd waren;

op het laatste portret dat hij mij van haar liet zien, zijn
haar ogen nog vol verwachting als van een bruid op de
huwelijksdag. — Sieh, mein Junge, eigentlich hatte sie
nicht gealtert... so war sie immer... denn sie hatte ein
grosses Vertrauen zu Gott... Ja? —; toen glimlachte Etzel,
en de huishoudster zette de glazen klaar voor de
appelwijn...

Wezelman wendde het gelaat naar het landschap, het
flakkerde voorbij over het geratel heen dat snel, al sneller,
in zijn oren zong.

Hij bemerkte plotseling hoe hij ijlings werd ontvoerd, uit-
gedreven; hij voelde het waaien om zijn warme kop, het
haar uitflappen langs de spijlen, tussen het gewapper van
handen en bonte shawls... Wáár in vredesnaam waren
al die mensen in de trein gekomen?

— Te-drommel, tóch weer niet opgepast bij Wilderswil,
om dat cafeetje nog even te zien; enfin; maar het was nog
leuk geweest te bedenken: kijk, daar zat ik nu... En die
zagerij? waar ik Donderdagmiddag op het hout zat te
bibberen achter het tãm-tãm van die drilzaag?... ook al
voorbij! — *adjuus, vaarwel!* — (ik ga nog even over de
barrière heenhangen, alles laten fladderen)... Zie je dat?
de professor reist ook mee... kunstgeschiedenis, Berlijn,
hm; „'n Tag, Professor": (eventjes maar zo smoezen met
de lippen, hij hoort het toch niet) — rustig is die man hè?
onder zijn genot: dat viel me dadelijk op toen hij in de
hall zat, tussen die beide jongelui in... nooit zo'n knap,
intelligent meisje gezien; „Die? die haben sich alles so

zurechtgelegd...”, dat zég ik nu zo, maar zo is het precies; mensen, die kalm, zakelijk, beschikking treffen over hun indrukken... met een groot aanpassingsvermogen. Dát, gunst ja...

— Kom, ik ga mijn koffer er eens afsjorren, we zijn er meteen.

Bern.

Terwijl de trein langzaam, geduldig, langs het perron schoof, ging Willem door de Finish; wat zeggen wil, dat de zekerheid van de grote Tour te hebben volbracht volkomen in hem opstond en hem opblies tot een brede kerel. Er was gedrang om hem heen, hij weerstond het; bagage wankelde over zijn hoofd, hij verstijfde zijn schoeren; er was bedwang in zijn blik toen hij zich uit de coupé liet zakken. Wel, hij legde voldaan op voor de laatste baan: een ererondje.

Een sjouwer vatte zijn koffer en tripte haastig als een jonge hond die leert apporteren. — Bitte, zei Wezelman... Sie brauchen ihn nur ins Depot zu schaffen... 'ch-ab' keine Eile...

Hij slenterde door het ontzaglijk voorportaal, zijn zolen waren flinterdun, zijn hakken scheef, bijgeval geleken gang en manoeuvre op de bedaarde zelfontveinzing van een wereldburger. Lectuur aan de kiosk liet hij liggen, elke nieuwe gretigheid duurde slechts een oogopslag.

Buiten, op de stoep staande, begon het gegons van de stad, getinkel, het glanzen en besterven van de dunne

kleuren over torens, daken, gevels en glaspuien, Willem te bekoren. Klimaat, mild en luchtig; atmosfeer, donzen en ros; lippen; ogen; zijde... slóns!: hij grijsde langs de spiegelruiten.

Daarop, verrukkelijk, liet hij zich even meestromen, een paar maal afleiden naar het plotseling verval, door geulen bochtig en vertroebeld. Negotie lag uitgestald in de arcaden, diep in een verpeste duisternis; fonteinen molmden droog, beschimmeld, in het barre licht.

Wezelman begon weer te treuzelen langs de straathelling, er kwam een wondere onaandoenlijkheid over hem, hij liet zijn blik dwalen langs de vensternissen, langs de verweerde schalien, zig-zag verschietend onder de witte hemel. „Hier zou hij zomaar kunnen blijven steken om te verstenen in de zon, een kleine pilaster van de eeuwig in zichzelf besloten droom...”

Hij schokte plotseling op uit zijn mijmering, op een groot uithangbord zag hij duidelijk het woord „Tischlerei”... er was een jongmaat met een pet op die een plank neersmeet voor de open deur.

Ze knikten elkaar toe, en dat beduidde zoveel als: zo vrind! en hoe staat het leven?

Misschien wel tien minuten lang, al wandelende, vermeide zich Willem met dat gelukzalige gevoel, dat het hem goéd ging en dat hij gezegend was; vervolgens verlangde hij om thuis te zijn.

Aangezien hij nu echter ineens verlangst en vervulling uit elkaar kon houden, met dat nobele aanpassingsvermogen

dat hij tevoren had begeerd, werd hij bijna plichtmatig in het afwerken van zijn program.

Derhalve: hij posteerde zich voor het grote complex van het Bondspaleis en bevond het trots en schoon.

Verder:

de Berenkuil? nu, wel aardig.

de beren?: allerkoddigst.

En over de lange Brug trotterde Willem met die kleine poppetjes en poppinnetjes maar mee, omdat het nu eenmaal de aangewezen weg was.

Hij was lauw geworden... verzadigd. Het diner en de gele sombernis in de Ratskeller deden de rest.

Als een baal schommelde hij 's avonds mee met de trein, de ogen hield hij op een kier boven de vensterpost. Bij elke gloedvlek die oprees en verwoei, dacht hij aan het huis en aan het bed daarbinnen, en aan de nachtwind die de regen lokt... en zwijmde telkens naar de slaap. Niemand zal ooit weten hoe hij in de nachttrein naar Holland verhuisde; of ze Willem Wezelman overgeladen hebben, of dat hij met een laatste benul van zijn bestemming zelf naar een behoorlijk plaatsje heeft lopen zoeken. Toen hij wakker werd, met oneindig opjoelend dat geraas achter zich aan: — Onder welke beschoeiing ben ik aangespoeld? — dacht hij: daarna, rechtop in de hoek gekanteld, herkende hij zijn rang: passagier derde klas; nog een kleine ruk en het zit er op. — Hè, fijn, ik ben hier helemaal in mijn eentje...

— Ik ben er ziels-alleen op uit gegaan en zo kom ik terug

ook. Hoeveel zullen er straks aan me vragen: waarom? Zie je, ik had het ze moeten flikken om met zijn tweeën weerom te komen... ja, sakkerdie! dát had moeten wezen. Ik had in Bazel moeten blijven en dat kind... hoe wás ze ook nog?... Gekheid, dwaás; het is maar fantasie. En dat is alles... álles... álles...!

Wezelman stond op. Waarom, voor de drommel, moest hij straks weer met die verwezen stomheid geslagen zijn, meteen zodra hij zou binnenstappen thuis. Omdat ze zouden denken: daar is hij weer boven water... veel wijzer zijn we er niet mee geworden?

Willem Wezelman, — hij had toch het besef, dat er verleugening was in zijn voorstelling, alweer die blinde ontkenning van de ander, diens eigen wezen; door er maar klakkeloos voor in de plaats te stellen dat kleine, misvormde gedrocht in jezelf, dat je altijd misprijst en wantrouwt:

— Alles wat je aan jezelf meet, dat bedreigt je, met angst; omdat het onontkoombaar is... meende hij. — Moeilijk is het, ontzaglijk...; ja, — als je tenslotte daar ginder midden in die geweldige bergwereld bent... dat staat buiten je... Hij bedacht zich...: toch weet ik het niet... het was ook binnen in me... Op die momenten moet ik zelf totaal uitgevallen zijn.

Was het hem wel duidelijk?

Hij bemerkte, niet zonder achterdocht, dat het banale en het verhevene elkaar volgen... Maar was het een wet, dat hij, terwijl hij van „drieduizend” weer naar „drie-

hoog" reisde, onvermijdelijk afzakte naar dat lage gebied,
waaruit niemand kan opklimmen?
Néén... en nog eens: Néén!
Als hij nu eens terugdacht.....

COMMISSIE VAN VIER

Met uitzondering van de liefde, het leven, de dood en het kunstwerk bestaat alles hier en houdt het stand door de commissies. Niemand zal het tegendeel van deze bewering zelfs kunnen bewijzen of hij moet zich met minstens drie anderen verenigen om de zaak van alle kanten te bezien en te overwegen.

Intussen heb ik dan het recht deze kwestie plompverloren ter tafel te leggen, gelijk overal waar men vergadert om een aspect van dit onoverzienbare bestaan te vieren, en het daarna in partjes uit te geven: opdat een iegelijk zijn deel hebbe naast zijn persoonlijk lot.

Op een avond na elven zag ik vier heren vooraan in de bak van een tramwagen zitten, tweemaal twee van aangezicht tot aangezicht. Nooit zal ik weten in welke localiteit zij borrel en koffie hebben genuttigd, of naar welk probleem zij nu en dan ambtshalve hebben moeten vissen zodra het kroos van hun babbeltjes zich weer gesloten had boven het wak.

De indruk dat zij op de korte weg naar huis, met betrekkelijk weinig en dan nog halfverstaanbare woorden, het eindbesluit bepaald hebben, blijft me goed bij; en daarom hecht ik er geloof aan.

Het beeld van commissie bleef overigens slechts intact zolang mijn blik zich rondom bewoog op de hoogte tussen wenkbrauwen en hoedrand. Want daar waren de gedachten te hoop gedwarreld, daar bleken zij af en toe nog

op te leven als verdord loof in 'de nachtwind. Maar o, de séance van de schoenen tegen de zachte gloed van het vernis. Waaraan heeft mij die herinnerd? Ten eerste, dat ieder mens zijn eigen voorkeur heeft, en dat tenslotte zelfs een commissielid eenzaam moet zijn. Vooral dan wanneer hij zich des morgens confronteert met zijn schoeisel, dat een dienstbare hand heeft klaargezet aan de plaats waar men terzijde staat om zich te vernederen. Want op dat ogenblik zal commissielid A het beschamend geheim weer weten van zijn persoonlijke voorkeur, namelijk: zijn gezwollen voeten. Een half etmaal omtrent heeft hij ze kunnen vergeten. Gisteravond bij het naar huis gaan stonden de veters met een hoge, verwaarloosde krul boven de stijve schachten uit: zo zeer was hij nog in beslag genomen door het probleem, dat nooit het zijne ware geweest indien de schare het hem niet had opgegeven.

De schare heeft in zijn voeten nooit erg gehad. Wel in zijn hoofd, zijn hoed: dat verwoeste dak op een huis waar de gedachten stoetsgewijze langs de vensters trekken.

En waarom stonden de molières van B, terwijl hij dun en gerekt in het hoekje zat, ook nu zo precies aaneengesloten naast elkaar? Omdat hij uitstalt. Met een gebaar dat niets van pronkzucht heeft, maar pittig, spits, zijn gewiektheid in onze aandacht steekt. Zo is nog juist, voor zij in het aardse stof reddeloos verzinkt, hier zijn jonkheid zichtbaar.

Dit kuise „pied à terre”, in het oog vallend omdat onze

vragen nu eenmaal op de bodem liggen (immers de oplossing staat van oudsher in de sterren)..... dit „kortoponthoud” dus, mocht wel een getuigenis zijn van onberispelijkheid. Van een onkreukbare voorliefde.

Want even sprekend, zonder tegenstelling, was het andere uiterste: de opstaande, heldere boord, de das, breed gestrikt, en uitgestreken ter plaatse van het hart; met de hand die hem telkens voor verontschuldigd houdt: *hij* weet van niets!

Vandaar dat A zijn gedachten liet uitgaan in een stroom van woorden. Onderwijl zette iemand naast hem zijn jaskraag op met diezelfde hand die nu inenendoor betuigde, hoe onbevooroordeeld hij wenste te zijn. Hij knikte. En toen viel hij uit mijn blik.

Toen hotste een korte lach op in de wagen, een snik die A plus B wegstiet in een verte waar zij zaten te sputteren achter dicht beregend glas.

Maar over die beide anderen ging als het ware de zon op. Haar licht zeemde over het hoge wangenrood van C en verblindde het aangezicht van D, dat het één glimlach werd, zonder uitwegen.

Nooit zal ik die twee herkennen, waar ter wereld zij mij ook mogen verschijnen. Dat wil zeggen, niet als afzonderlijke personen.

Wel als een teken dat opstaat boven de aarde: de morgen, met altijd nieuwe moed.

Of als een beweging, langs de straten gaande tot aan de avond toe: het lopen in regelmaat zonder uitgeput te raken.

Zij hadden dikke zolen. Misschien een nog dikker huid. Maar, een warm, een schokbaar hart: zij lachten!

Zij lachten, en lieten hun voeten stoeien dat de hakken klaptten tegen het beschoot. Zij hebben, ik ben er zeker van, pret gehad in het gelagzaaltje waar ik niet nieuwsgierig naar ben: maar ze hebben as gemorst op de vloer, er staan ettelijke kringen op de tafel van het voortdurend schuiven en schuimen van hun glas.

Wie tien keer een pint verzet, verzet méér: hij geeft minstens negen keer kostelijke raad, die met negen diepe teugen door een kameraad bedronken wordt. Zó schiet de commissie op! Ondanks het nerveus gedelibereer van A met zijn lange veters: rijgen en zoomaarvoort, dan nóg houdt hij een stuk over.

Zij lachten, die twee. Maar, gelukkig!, buiten het bereik van hem met de gezwollen voeten. Ik had hem anders moeten zien voorovervallen, de vingers wegschietend tussen zijn laarzen. En ik had mij moeten generen voor een hele stad, daar ik ten aanschouwe van allen zou hebben geweten: hij lijdt.

Ik wens hem in commissies zonder tal, opdat hij zijn schaarse tijd zal benutten met het strelen van zijn kinderen, met kijken in de wieg en met een liefkozing voor zijn vrouw. Want in die ogenblikken zal zijn ziel een helder, woonbaar huis worden, zonder gedrang. —

Deze gedachten moeten mij hebben bezig gehouden onderwijl het viertal verdween uit die voorste loge van twee langszij geklemde banken.

Waarschijnlijk heb ik nog een glimp gezien van iemand die vrindelijk nijgend afscheid nam; en van een ander, als een carnavalspop bengelend langs de lussen.

Opziende, staarde ik in verpulverd licht, dat sterren schiep onder het plafond.

De commissie van vier... was dus nu uiteengegaan. Ik stelde het vast, en het deed me niets. Omdat ik ervan verzekerd was, dat het lichaam dat zij tesamen vormden voortbestond, zij het dan voorlopig als een wortelstok met vier knollen in de diepte der duisternis. Maar — in een vruchtbare duisternis.

Elk hecht zich weer in de eigen grond en trekt de sappen, waaruit straks het probleem herbloeien zal. Hoe? Daar heb ik geen besef van.

Ik voel enkel, dat alle vier, A, B, C en D, gedijen daar in de verborgenheid.

En ik houd het er voor, bijna te weten op welke wijze. Want hoedanig worden wij állen gekweekt in het verborgene? —

Vier heren waren op een avond laat mijn metgezellen. Zij vielen in het oog en werden gevat in een beeld, onder een naam die tussen de vele titels niets zegt — en alles. Juist aan dit niets dat tegelijk alles is, heeft een mens, tegen middernacht verzadigd, genoeg.

Maar dan, opeens, begint binnen dat kort verschiet het mimische, slechts als nabootsing herkenbare, levensspel, dat figuren herschept van ons eigen, heimelijk bestaan. — Vaarwel, brave A: je moest niet over die uitgebilde be-

strating, dwars over de rijweg, naar huis zwalken. *Moest* niet; maar het is wel goed zo. Alleen, — als je straks boven bent, leg eerst die barbaarsche wollen dingen af, zet je tas aan kant, en stap welbekomen in de kamer.

Je kinderen zijn nog klein; bedenk dat hun diepste slaap pas inzet, zodra ze merken dat je beheerste stem het gedeun afdempt van de radio. Juist! die mijnheer B kan je gestolen zijn. Tenzij je wist hoe hij huishoudt. Zijn argumenten zullen je vrouw niet in het minst interesseren. — En, van mij, B, hetzelfde. Je kon vrijgezel zijn. Uit pure voorliefde, met alle nadelen ervan. Die je natuurlijk nooit overwogen hebt, omdat je wat dat aangaat ook van niets weet. Je zult schriel gedijen uit een beetje droge ervaring. Tenslotte, de beide overblijvers groet ik met volle achting, bijna eerbiedig.

Omdat zij de avond versieren met een tweelingssilhouet: twee kalme, brede ruggen. Dragen en Samenblijven! — Zij benemen het uitzicht terwijl zij het vervullen.